

de Sade devine un dublu al acestuia. Dacă pui cap la cap cele două *pietă* de la începutul și sfârșitul eseului teatral semnat de Szabo K. Istvan poți ajunge, renunțând, repetăm, la orice reminiscență a nevoii de a înțelege, la concluzia că bărbatului și femeii de tip sadic le-a fost dat să se martirizeze. Bujor Macrin (*Marchizul de Sade*) este impresionant în acele imagini de *pietă* păgână de la începutul spectacolului, iar Ramona Gângă (*Marchiza de Sade*) strălucește, într-un târziu, în monologul final susținut sub ghilotina de apă. Liliana Ghiță (*Doamna de Montreuil*), Cătălina Nedelea (*sora mai mică a doamnei de Sade*), Emilia Mocanu (*Doamna de Simiane*), Simona Gurgu (*Doamna de Saint-Fond*) sunt patetice, atrăgătoare și ironice. Pleci de la spectacol cu nemulțumirea că francezii au reușit să facă din sceleratul marchiz de Sade un filosof al libertății totale, în timp ce românii nu au reușit să împiedice occidentul să facă din Vlad Țepeș un vampir sexual. La drept vorbind, Sade se află la mijloc de drum între Don Juan și Dracula, ceva mai aproape de ultimul. Ceea ce leagă între ele aceste trei figuri legendare este cultul excesului. Nu știința lor, nici arta, nici libertatea, ci recordul absolut în materie de sexualitate. Sunt personaje de *Guinness book*. Într-un fel sau altul, ei obțin un efect fabulos și legendar prin existență și nu prin operă. Ceea ce le conferă semnificație este, poate, faptul că în noi există, reprimat, un Sade sau un Dracula. Dacă n-ar fi așa, aceste legende ar fi murit demult.

Teatrul „Maria Filotti” – Marat-Sade de Peter Weiss. Regia: Szabo K. Istvan. Scenografia: Ambrus Amaryll. Mișcarea scenică: Lorant Andras. Muzica live: Darvas Ferenc. Cu: Bujor Macrin, Ramona Gângă, Liliana Ghiță, Emilia Mocanu, Cătălina Nedelea, Simona Gurgu ș.a.

Roxana CROITORU

Un spectacol care cultivă zâmbetul

Piese de succes pe scenele londoneze și new-yorkeze, *După Magritte* și *Adevăratul inspector Hound* de Tom Stoppard – unul dintre cei mai mari dramaturgi englezi contemporani –, au marcat deschiderea stagiunii Teatrului Maghiar din Cluj.

Regizorul David Zinder revine la Cluj cu aceste două excelente parodii comice, după montarea realizată în stagiunea trecută cu *Dybbuk* de S. Anski, spectacol nominalizat la Galele UNITER 2003.

Adevăratul inspector Hound și *După Magritte* sunt jucate, de obicei, în spectacol *coupe*. Piesa de rezistență și mai lungă e considerată prima. Zinder răstoarnă ordinea, le dă un titlu generic, *Inspectorul Hound după Magritte*, și pune accentul în ambele înscenări pe latura polițistă, detectivistă a pieselor, păstrând aceeași distribuție, completată cu doi interpreți în partea a doua. Astfel, pe lângă ambiguitatea firească a textului, prezența aceluiași actor (Salat Lehel), în rolul de inspector, chiar dacă cu nume schimbat – în *După Magritte* este inspectorul Foot (Picior), iar în *Adevăratul inspector Hound* e inspectorul Hound – mărește misterul și dă continuitate reprezentației. Ai impresia, la debutul părții a doua cu *Adevăratul inspector Hound* că e continuarea la *După Magritte*.

Pieseile abundă în jocuri de cuvinte, reflexii filosofico-religioase, improvizații vizuale, întâmplări neașteptate, identități interpretate greșit într-o canava solidă pe care se țin arabescurile situațiilor și dialogurile comice.

În ciuda construcției solide, conținutul pare uneori confuz datorită întrepătrunderii de dialoguri și acțiuni ce se desfășoară simultan pe mai multe planuri. Și tocmai de aici se naște bucuria jocului, emoția continuă din aceste situații întortocheate, din felul în care sunt mișcate personajele, din așteptarea unui deznodământ pe care nu-l anticipei.

După Magritte este o comedie suprealistă cu tentă detectivistă, a juxtapunerilor domestice improbabile, care au loc într-o casă, la periferie, în care un cuplu tocmai se pregătește să plece la bal, în timp ce mama soțului suflă din trombon. Situațiile devin din ce în ce mai caraghioase o dată cu intrarea în scenă a inspectorului Foot, a polițistului Holmes și a suspiciunilor acestora, cum că cei ai casei ar fi implicați într-o crimă monstruoasă. O piesă ușoară, spumoasă, comedie mic-burgheză care depinde ca efect de fiecare sincronizare. Glumele vizuale apar încă de la începutul piesei: mama e întinsă ca un cadavru pe masa de călcat, fiul-soț Harris, cu pieptul dezgolit și încălțat cu imense cizme de cauciuc trece de colo-colo, polițistul care trage cu ochiul din stradă lipit de geam, imagini ce te duc cu gândul spre teatru absurd. Din cearta domestică dintre soț, soție și mamă rezultă morala piesei: „să nu ai încredere în cuvântul altcuiva, dar să nu ai încredere nici în ceea ce vezi cu ochii tăi.” Tot de aici se dezvăluie clișeele de gândire, stereotipurile engleze pe dos, într-un cuvânt, limbajul vinovat de neînțelegerea care naște ipoteze absurde.

Adevăratul inspector Hound „comedie transparentă a marelui suspans și a intrigilor dintre doi critici dramatici” e interpretată în notă parodică, cu gesturi largi și poze elaborate. Acțiunea urmează jocul în oglindă despre teatru, iar în final, deznodământul uimitor al dublei crime răsturnate.

Spectacolul e unitar, rafinat în decor și costume îndeajuns de patinate, pentru a localiza atmosfera de Agatha Christie. Actorii joacă în prima parte insolitul situației, accentuând în cazul inspectorului, Salat Lehel și a polițistului, Sinkó Ferenc, caracteristicile universale ale detectivilor. Hatházi András, în schimburi de replici rapide cu Kali Andrea, reînvie rutina și plictisul vieții de familie, stârnind hohote de râs. Excelent jocul de scenă al actriței M. Kántor Melinda, bătrâna mamă firavă, cu voce schimbată, mișcări înțepenite și obiceiuri bizare.

În partea a doua, unul dintre planurile acțiunii se referă la teatru, interpretarea actorilor parodiind stilul de teatru clasic al tiradelor cu gesturi largi de *bras en l'air* (Kali Andrea și Kézdi Imola). Atmosfera misterioasă se accentuează, realitatea pătrunde în teatru și invers, prin coborârea în scenă a dramaturgilor (Keresztes Attila și Hatházi András). Inspectorul întreține confuzia în șirul de crime neelucidate. Finalul e deconcertant.

Inspectorul Hound după Magritte e o comedie a emoției, a concluziilor despre întâmplările neobișnuite ce sunt înțelese anapoda, într-un cuvânt, un spectacol care cultivă zâmbetul și râsul lipsit de vulgaritate.

Teatrul Maghiar de Stat Cluj – Inspectorul Hound după Magritte (două piese într-un act). „După Magritte”: traducerea Ruttkay Zsófia. Cu: Hatházi András, Kali Andrea, M. Kántor Melinda, Salat Lehel, Sinkó Ferenc

Teatrul Maghiar de Stat Cluj – Adevăratul inspector Hound. Traducerea: Hamvai Kornél. Cu: Keresztes Attila, Hatházi András, M. Kántor Melinda, Sinkó Ferenc, Kézdi Imola, Kali Andrea, Nagy Dezső, Salat Lehel, Galló Ernő. Direcția de scenă: David Zinder. Dramaturgia, asistent regie: Kelemen Kinga. Decor-costume: Dobre-Kóthay Judit. Ilustrația muzicală: Borsos Levente. Premiera: 3 octombrie 2003.